

N:o 29.

Af herr **af Burén**, om upptagande af ett obligationslån för anskaffning af sjökrigsmateriel.

Fyratio år hafva redan gått till ända, sedan vi började ett nytt kredit- och finanssystem, grundadt på utländska lån. Följderna deraf äro för alla numera en visshet — landet nästan utfattigt. I brist på förlag kan industrimannen ingenting åstadkomma, arbetslöshet, konkurser och armod stämpla vår industris beskaffenhet. Vårt jordbruk, tryckt af de utländska skulderna, ligger förlamadt och dess innehafvare kämpa om existensen. Våra mineralrikedomar, delvis i utländska händer, ryckas undan oss; delvis oarbetade gifva de oss inga inkomster; jernvägarne gifva ej ränta nog att betäcka de utländska lånen. Den utländska krediten är en mara, som oroar och ruinerar oss, kastar oss tillbaka oakadt vårt sträfsamma motstånd, emedan all inkomst af vårt arbete går till utlandet, som oakadt all vår möda och besparing ändock icke kan förnötjas, då den årliga exporten icke räcker till för betäckandet af de årliga räntorna till utlandet och behovet. Kommer härtill, att utlandets kapitalister, som skådat vårt arbetssätt och finansiella oförstånd, fästa sina spekulationer på vårt land och sända hit sina kapital icke allenast till lån, utan till och med för att bedriva bankrörelse och sålunda inskränka oss från den kreditrörelse, som varit den enda, som vi eljest förstått, eller privatkrediten. Också har det kommit derhän med detta system, att vi hvarken kunna förlägga vår industri eller ens försträcka försvarskostnaderna för landets värdiga ställning vid sidan af

andra stater, som hota vår existens och framtid. Sålunda är vår ställning blifven, den kan icke fördragas, den får icke längre fortfara. Den är byggd på finansiellt oförstånd, och vi måste nu i sista timmen förändra system, om vi vilja verka och bestå.

Men hvilket system skola vi antaga? Jo, ett sådant, som lemnar behållningen åt den som arbetar, gifver mödans lön åt arbetet och rigtar industri och kapitalbildning och gör landet rikt.

Det var vårt fel, att vi icke i tid besinnat detta, utan börjat med våra utländska lån, som slutat med saldo, oss till skada, å cirka 1 milliard, för hvars beräntande och amortering vi nu svertas blod och hvaraf vår industri blifvit nedtryckt till den ställning, hvari den nu befinnes, och en lång framtid af umbäranden förestår oss innan skulderna blifva betalda. Vi måste dock fatta mod, ty den som ser faran i ansigtet, han har redan till hälften öfvervunnit den, och låtom oss nu blifva klokare och söka hjälpmedel, som består i bättre insigt om krediten. Såsom vi hittills hafva förstått den, har den ledt till vår ofärd; såsom vi skola förstå den, bringar den oss friska krafter, godt mod och storartad framtid.

Krediten gagnas i trenne former: privatkredit för den privata rörelsen; bolagskredit för bolag och statskredit för staten, och äro dessa endast delar af ett ordnad nutidens kreditväsen.

Privatkrediten hafva vi börjat få en aning om i vår vaxelrörelse. Det lån, som erhålles emot vaxel, är en sådan kreditens operation, att på samma gång lånesumman lemnas ut, kommer den lemnade vaxeln att löpa *sin* väg, verkande som ett kreditpapper i rörelsen. Derigenom ökas rörelsemedlen till dubbla beloppet, hvilket, som hvar och en förstår, har en betydelsefull verkan för industri och kreditväsen. Med bolags- och statskredit förhåller det sig på samma sätt eller så, att dessas kreditpapper — obligationer — äro oundgängliga för industri, emedan de öka kreditmedlen och bilda kapital. Denna kredit kan icke tillgodoses med privatkreditens små och korta vaxlar.

Dessa krediter, i detta hänseende alldeles okända hos oss, hafva vi gagnat i utlandet samt förbisett dessas ofantliga nytta, och som denna sorts kreditpapper höra till de stadiga kapital, som icke är egentligen beroende af den metalliska valutans ömtåliga fluktuationer, så bibehålla de sig stadigt i rörelsen och gifva förlag, hvarför de räknas och skola räknas till fasta kapital, på hvilka industrien förnämligast hvilar. Äfven och till följd af deras myckenhet, som rättar sig efter industriens omfång, verka de stadga i kreditrörelsen och paralysera dessa eljest ofta återkommande stockningar i handelsförhållanden, som åstadkomma finans-

kriser och dymedelst gifva ett handtag åt privatkrediten, som *den icke* kan undbära.

Som vi varit i saknad af dessa för industrien oskattbara kapital, så hafva vi ock varit hemfallna åt dessa ofta påkommande penningkriser, som störtat vår med mycken möda utvecklade lilla industri och omintetgjort de resultat, vi emellan hvarje finanskris uppstyltat, så att våra industriella arbeten kunnat liknas vid Sisyphus arbete med stenen, som, lyckligt bringad till klippans höjd, dock alltid rullat tillbaka och omintetgjorde hans stora möda och arbete.

Nu är tid att inrätta dessa krediter som de böra vara, om det någonsin skall blifva utaf, så att vi sjelfva förlägga och draga nytta af dessa kreditpapper, högst nödiga för den stora industrien och kapitalbildningen. Kreditpapper af denna art böra ställas i obligationer. De afse att uppfånga lediga och besparade kapital, som skola placeras, och statskrediten, som lemnar sina statsobligationer för det lediga kapital, som staten har behof utaf, afser att framkalla besparing och att uppfånga besparadt kapital samt kapitalisera och placera det. Äfven med afseende på samlat kapital har det att uppfånga sådant och fruktbar-göra det i stor industriel användning liksom det äfven för samlandet af kapital i stort verkar till kapitalbildning, som genom statskrediten kommer till sin högsta potens.

Må denna Riksdag genom sin verksamhet bevisa, att den eger den omfattning i våra finansiella angelägenheter, som vår ställning och tidsförhållandena kräfva, och hafva för sig klart, att vi, medelst den inhemska statskrediten, lyfta industriens väg öfver de tillfälliga krisernas vågsvall, som ofta förekommer, och gifva den en styrka, tillräcklig att hålla den uppe och gå framåt medelst de stora kapital, som det på så sätt befordrade industriella arbetet erfordrar, hvarjemte denna statskredit städse står till tjänst *för de stora statsbehofven*.

Hvilket af alla de statsbehof, som Kongl. Maj:t i sin nådiga proposition till Riksdagen äskat, är angelägnast att fylla? Enligt min mening är intet häraf så angeläget som att anskaffa tillräckliga medel för att så fort ske kan fullständiga vårt sjöförsvar. Uti statsrådsprotokollet den 14 januari 1895, femte hufvudtiteln, sid. 13, heter det, att den ungefärliga styrka, som erfordras för att göra vårt sjöförsvar något så när betryggande är beräknad till 14 à 15 pansarbåtar, 50 stycken minbåtar och 5 rekognosceringsfartyg.

Då kostnaden för en första klassens pansarbåt med senast vidtagna förbättringar beräknats till omkring 3,190,000 kronor, för en första klassens minbåt till 215,000 kronor, för en andra klassens minbåt till 105,000

kronor och för ett rekognosceringsfartyg till 880,000 kronor, utgör kostnaden för hela ofvannämnda fartygsmateriel något öfver 61,500,000 kronor, hvaraf för den redan anskaffade färdiga delen af denna materiel bör beräknas 11,447,000 kronor. Alltså erfordras i rundt tal 50 millioner kronor, som herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet anser önskvärdt att anskaffa på direkt skatteväg med ett ordinarie anslag af 2,500,000 kronor, och skulle vi sålunda ej vara färdiga med detta sjöförsvar förr än om 20 år. Om 20 år! Hvem vet hur här ser ut om 20 år? Kunna vi ej nu försvara oss, så behöfva vi ej rusta för ställningen om 20 år; ty med nutidens krig och internationella förhållanden fatta vi lätt, att vi icke ega framtiden, såvida vi ej kunna bestå i detta nu, och, om så icke är, vi eljest vid förelagda tid, om 20 år, sannolikt skola vara utplånade från nationernas antal.

Ögonblickets vigt tillåter alltså inga uppskof. Här är frågan om att stå eller falla, och *som vi icke vilja falla*, så måste vi hafva anslag, för att med dem nu och genast iordningsställa vårt sjöförsvar; men i fråga om större statsutgifter låter det sig icke göra att i skatter utpressa sådant kraf, utan man måste begagna annat system för anskaffandet af medel till dem — ett system, som icke utsuger, utan höjer industrien och kapitaltillväxten, hvarigenom välståndet och nationalförmögenheten ökas och befrämjas. Detta är det efterlängtade medlet man söker, och som innebär den största lycka. Det är problemet — den inhemska krediten löser det.

Vi böra därför taga ett *inhemskt* statslån på 50 millioner kronor med 3 procent ränta och kapitalrabatt vid försäljningen och använda dessa 50 millioner kronor för sjöförsvaret att dermed på kortaste tid anskaffa den krigsmateriel för kongl. flottans räkning, som Kongl. Maj:t föreslagit. Räntan uppehålls med en enkel skatt af $1\frac{1}{2}$ millioner kronor, lagd på skatt å cigarrer, tobak och äfven, om man så vill, på lyxartiklar och spel. Blir en obetydlig skatt, som ej generar oss det ringaste. I fråga om kapitalinbetalningen, så böra icke sådana obligationslån, som staten upptar för improduktiva ändamål såsom nu för sjöförsvaret inbetalas. — Vill staten inbetala dem till vissa delar och vissa tider, så bör det ske, när kursen är låg för desamma. Vill innehafvaren hafva penningar för dem, så kan han sälja dem när han behagar och finner kursen fördelaktig. — Hvarför staten icke bör inlösa dem är därför, att i samma mån som dylika kreditpapper komma i rörelse, i samma mån blir industrien lifvigare; ty blott kapitaltillgång finnes, så finnes knappast gräns för industriens utveckling och i mån af kreditpappers mängd faller räntan. Ett så beskaffadt statslån, som upptages till försvaret, gör just

derför mera nytta än skada, ty utom nyttan att få vårt sjöförsvar hastigt i fullständigt skick, så åstadkommer lånet nya och förökade industrier i landet, som skatta till staten lika mycket eller mera än hvad som till räntan erfordras och på samma gång bereder ett sådant lån nedsättning i räntan och gynnar dermed all industri. Det är på denna värdiga grundval, som det vestra Europas stora stater intagit en magtställning i industri och politik under innevarande sekel, som fördubblat deras inflytande i det stora statsförbundet mot hvad det varit under tilländagångna sekler.

På grund af hvad som nu är sagdt, får jag vördsamt föreslå:

att staten genom sin inhemska statskredit ställer ett belopp af 50 millioner kronor med 3 procent ränta, som halfårsvis betalas uti ouppsägbara obligationer, hvilka böra vara ställda på mindre valörer i 10, 20, 50 och 100 kronor att försäljas med den kapitalrabatt, som tidsförhållanden kunna kräfva, och böra dessa obligationer vara textade så, att de icke kunna belånas i utlandet och hållas till försäljning på behöriga platser icke ensamt i de stora städerna, utan äfven vid hvarje postkontor och riksbankens afdelningskontor i landsorterna, der räntan äfven bör betalas, samt

att använda nettobeloppet här af att dermed i första rummet inom svenska verkstäder så mycket som der kan tillverkas på möjligast kortaste tid fullständiga vårt sjöförsvar med anskaffande af den krigsmateriel för kongl. flottans räkning, som Kongl. Maj:t i sin nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit, så att flottan alltså må kunna fylla sin uppgift i försvaret och vår armé derigenom på verksamaste sätt kunna motsvara sitt ändamål och de ökade uppoffringar, nationen för dess stärkande underkastat sig.

Stockholm den 27 januari 1895.

C. P. af Burén.